

Davorin Trstenjak in Matija Majar.

(Poroča J. R.)

V rokopisni ostalini Majarjevi sem našel dvoje pisem: jedno Trstenjakovo in jedno Majarjevo, kateri prav jasno kažeta značaj in mišljenje teh zaslužnih slovenskih prvoboriteljev in prijateljev. Priobčujem ji neizpremenjeni.

Na Ponikli, 27. kimovca 1870.

Predragi prijatelj!

Midva sva se nekedaj pobratila ino se v dopisih tikala, ali ker si tako redko dopisujeva, si Ti, dragi Matija, gotovo že pozabil na najne prijateljske razmere; toda oživiva je sopet in goriva kot brat k bratu. Ti si gotovo že obupal nad mojim prijateljstvom, ker Ti na Tvoj ljubeznivi list še le sedaj, ko je že pol leta preteklo, odgovorim. Ali to se ne godi samo Tebi, temveč tudi drugim prijateljem. Prvič imam mnogo korespondencij po vsem slovenskem svetu, drugič je vlastovitost

moje čudi, da rajši pišem deset pol učenih člankov, nego edno polo pisma. Zraven tega

„DOM in SVET“ 1894, št. 16.

sem tako obdan z oekonomičnimi posli, da je moj duh redko vbran in voljan poprijeti se peresa. Moja nova fara je tako zanemarjena gledé poslopja in zemljišča, da vse moči moram gospodarstvu posvečevati, tudi stavimo letos nov turen, in pri takem delu je treba ves čas porabiti k priganjanju, pripravljanju, privažanju od jutra do mraka, in tako se človek utruji, da mu ni vsikdar volja do dušnega dela. Sedaj sem dovršil, škof ga je blagoslovil o prilož-

nosti birmanja, in tako sem brez večih skrbi, in tudi ob 100 g. denarja. Sedaj bodem sopet humorist Viko Dragan, *Ἐπίχαρμος* itd. ker, kedar imam denar, nimam humora. Ali „maledictae haemorrhoides, exsecrata nervositas“, te kugi me mučite, da glava je pusta pogostem, in roka trepeče kot trstika na vodi. Mislim, da skoro pojdem „ad patres conscriptos“. Petdeset in tri na hrbtu imeti je že

Vojvoda Albreht „s kito“.

precěj težka butara za izvoženega konjiča.

Sedaj odgovor na Tvoja vprašanja.

Napev k pesmi „Komar je mož“ je priložen, v note ga je postavil moj kaplan B. Juri, kateri je izvrsten „musicus“. Napeva k pesmi „Desetnica“ nimam, gotovo se najde v Vrazovi zapuščini, ktera je sedaj v rokah prof. Šolarja v Ljubljani, kateri literarne ostanke Vrazove ureduje.

Zastran narodnih obvičajev, navad in iger so naši slovenski časniki narboljši iztočniki. Rajni prof. Puff je nekaj pisal ali nekritično v svojem „Marburger Taschenbuch“, tudi časnika „Aufmerksame“ in „Styria“ sta imela takošne članke, vendar tudi ne vsakokrat kritično spisane, večidel po slovenskih iztočnikih priobčene po Dr. Klunu, Dimicu itd. Vaš Koroški spisatelj Dr. Pogatschnigg, ako se ne motim sedaj v službi pri političnem okolišu celjskem, ima tudi lepo zbirko koroških obvičajev. Sicer je zagrizen Nemčur, vendar bi Ti vtegnil postreči vsaj z dotično literaturo. On ne razumi dobro slovenski, bodeš mu tedaj mogel po nemški pisati.

„Slovenska matica“ tudi hrani več rokopisov te stroke, in misli jih izdavat, jaz sem sicer v odboru za izdavanje narodnega blaga, a dosedaj niše sem dobil ni črkice za presojevanje. Vse gre počasno, ker pri Matici vlada kranjski hegemonizem in absolutizem. — Da Ti pridno nabiraš gradivo za prazgodovino Slovenov, mi je pravil bogoslovec goriški Valentinčič, kateri je Tebe in mene obiskal, ali brate! bojim se, da se Ti ne bode godilo kje, kakor nekda meni in rajnemu Kollaru, da ne sežeš predeleč. Svetujem Ti, da prebiraš izvrstne kritično pisane članke Gilferdingove: „Drevnejši period istoriji Slavjan“, začete leta 1868 in razglašene v časniku „Vjestnik Evrope“. On razjasnuje in odkriva celo nove virnike, začel je z adrijanskimi Veneti in sedaj opisuje in dokumentuje slovanskost Noričanov, ali niše sem dobil v roke njegovega poslednega dela. G. Valentinčič mi je pravil, da si Ti našel pri nekem starem pisatelju ime „Bogostan“, „eine wahre Götterwohnung“, — kje ta vest je zapisana? Vendar „Bhagasthana“ je tudi sanskr. in zendsk; toda so vtegnili biti prebivalci al Indi al Persi. Pošli mi dotični tekst, da ga presodim. Jaz pradomovino Slovenov iščem v Azii na boku Kaspijskega morja na nišanskih

planjavah do Varkanie, kar so Grki popačili v Hyrkania. Varkania pomenja: „Wolfsland“, in res v Evropi najdemo rod Vlkov in Vlkomirje, na Štorskem ves Vukmarje. Tudi rod Nišanov se najde v stari zgodovini Slovenov na treh različnih mestih. Niša, nisa, pomenja „Bergwiese“, in medijska nišanska planjava je slovela zaradi izvrstne konjereje, znano pa Ti je, da že Homer hvali konjerejo Venetov. Venet je bilo domače ime Slovenov, in čudil sem se, da še na Koroškem v zgornjem Roži, fari sv. Jakopa živi rodbina „Venet“ (glej Moh. Koledar pro 1871 pag. 55). Gilferding izpeljava: Venet iz sansk. oblike „Vanitas“ in pravi, da je to synonymno poznamenovanje plemenskih imen: „Arjas“, „Eran“, „Sarmat“, kar pomenja: „venerabiles, laudabiles“. V starobolg. superl. „unejši“ za „vanejši“. G. Valentinčič mi je rekel, da tudi Ti v Macedoncih hočeš najti Slovane; ta ne bode držala, zato mi pošli delo, prvlje ko ga daš natisniti v pregled; jaz sem postal v preiskovanju miren in treznega duha, in ne bom nikdar imel homerovega Kolosensa za Slovena, ker vem, da besedo „kolo“ so rabili Sarmati, Traki in Frygi v pomenu „voz“, a vendar niso bili Sloveni.

Jaz spisujem razlage symbolov na rimskih spomenicah v Noriku najdenih. Letošnji letopis matični bode prinesel znamenit članek o tako krivo imenovanem Orfejevem spomeniku v Ptui, katerega si leta 1848 sam vidil, ko si me bolanega na ospicah obiskal. Poklonim Ti tudi v znak prijateljske ljubezni moj narnovejši spis o „Triglavu“. Ako želiš več iztisov piši mi, eksemplar velja 30 kr. — Da si mi zdrav in vedno moj, kakor sem jaz ves

Tvoj

stari špartanec

Davorin.

Matija Majar Ziljski je odgovoril s sledečim pismom, katerega prvopis sem našel v njegovi ostalini.

Predragi slavjanski brat!

Zahvalim se serdečno za Tvoju knjigo „Triglav“ — za Tvoj podučiven list, i za prevažni za moje delo napev „Komar je mož“. Tvojemu kaplanu Jurju se za spisovanje napeva hvaležno poklonim; ako mi bode samo nekoliko mogoče,

mislim Vaju v Ponikvah objiskati. Zavoljo napeva k pesmi „Desetnica“ pišem po Tvojem prijateljskom nasvetu gosp. Šolarju v Ljubljano.

„Drevnejši period istoriji Slavjan“ Gilferdingov si vsakako kupim. Dobro da si me opomenil.

Jaz spisujem i nabiram gradivo za knjigu: „O sledih in prosveti Praslavjan.“ Prvi del knjige: „O sledih Praslavjan“ bode obsegel blizo 24 tiskanih listin (Bögen) isto toliko drugi del.

Midva delava obadva na polju slavjanske slovesnosti, vendar na raznih njivah. Ti obdeľuješ polje slavjanske mitologije, Simbolike i Antisimbolike po napisih na rimskih kamenih, po mnenju i mislih učenih mož, kateri su živelj večji del v 18. i 19. stoletju po Kristusu i potverđuješ svoje izreke iz etimologije.

Jaz pa prejiskujem najstarejšo zgodovino Slavjan, po gerčkih i rimskih starospisovateljih (po klasikih) i po pesnih, pripovedkah i navadah ješče sadaj obstoječih med Slavljani. — Moja knjiga bode govorila o časih pred Kristom: iz tega uže lahko prepričaš se, da jaz za se, sam od sebe o tistih časih malo morem govoriti i praviti — to pustim govoriti vse druge gospode — klasikarje; jaz jih samo izprašujem, to je citiram. Jaz sem pri tem skoro „schussfrei“.

I vendar zame i za mojo knjigo bi bilo neizrečeno dobro, da bi Ti jaz mogel vsaj na kratko glavne članke moje knjige ustmeno razodeti i to zato, da bi Ti podirjal tverđenje moje knjige; kdě bi se Tebi zdelo, da ne obstoji s jasno resnico, onda bi jaz ali svoje tverđenje zapustil ali krepkeje ješče usiloval dokazati. Koliko bi to bil dobiček za knjigu!

Ti pišeš: besedo „kolo“ so rabili Sarmati Traki i Frigi. Od Frigov tudi jaz vem, pa od jezika Sarmatov i Trakov ne vem jaz nič. Prosim piši mi, kdě bi to mogel zvedeti? za me bi bilo važno. Noriči so bili Slavljani nedvojbeno, se da dokazati zgodovinsko. Ako mi to pišeš, Ti pa povem, kaj je bilo ime dojkinji Aleksandra Velikoga makedonskoga. — Nekateri so jo imenovali: „Lēnica“, nekateri pa „Helānica“.

Tvojo knjigo meni dobrotljivo poslano sem skrbno prečital, pa ne misli, da sem jo prečital, kakor nekaki rešetar, — serboritni kritikar, nego kakor naukaželjni človek . . .

Zgodovina Praslavljan kaže, da so Praslavjani častili samo jednega vsevednega, vsevidečega, vsemogočnega i svetega i pravičnega Boga v dveh osobah. — Na strani 14. opomeniš na Kajzarova i Popova; ta dva spisatelja sta prava tvorca izmišljenih bogov. Jeden od nju jih je naredil 50, drugi izmislił 57 bogov, ktere sta onadva iztuhtala i jih po krivici Staroslavljonom na herbet obesila. Na take i njim jednake bogotvorce — „Götterfabrikanten“ se ne smemo v svojih spisih naslanjati.

Okolica Trojana neima svoje ime od nekoga boga Triglava = Trojana, nego od preslavnoga mesta Troja. To ne tverdim jaz, nego starorimski spisovatelj Livius I. 1. Jaz sem tu „schussfrei“.

„Bogostan“ se spomenja, da je bila okolica prekrasna i zavoljo krasote preslavna uže pred vladu Ninove žene Semiramide (2067 pred Kr.) i da je tako ta pokrajina slovela pod imenom „Bogostan“ „eine wahre Götterwohnung“ ješče o časě Aleksandra Velikoga, kateri je na svojem pohodu (Marsch) s vojskoj zapustivši svojo cesto obrnul se v tu sloveču pokrajinu, da bi jo videl. Slovela je ta pokrajina pod imenom Bogostan zato od časa Semiramide do časa Aleksandra Velikoga, to je blizo 1700 let i morebiti še dalje. Vide Diodor Siculus II. 13. i XVII. 110. — Jaz sem tu „schussfrei“, popravljaj tu le gospoda Diodora . . . I tako to gre v mojem spisě — jaz govorim i tverdim premalo, jaz pustim govoriti in dokazovati druge starospisovatelje . . .

Pehtra baba ni nikaka boginja, po mojem spisu. Ime je sestavljeno iz: peh = pehalo od pehati, („Steiss von stossen“) i tra od tretj, terem. V istini je Pehtra, baba grozovitna, jaz vem za dve taki babi — sta uže umerle, — tri pa poznam, ktere še živě . . .

Sadaj še le sem tako daleko doštudiral, da bodem mogel s koristjo brati: „Starožitnosti“ Šafarikove. — Potle morem še prečitati preslavnoga Aleksandrinskoga matematikarja Ptolomea, i zatim mislim skleniti in na čisto spisati svoj rokopis, ako Bog dá.

Omenjene knjige „O sledih i prosveti Praslavljan“ M. Majar ni izdal. Mnogo zgodovinskih razprav je priobčil v svojem „Slavljanu“, večinom pa so ostale v rokopisu.